

Kiváló vezetők magyarázzák a próféciákat

A XIX. század elején a bibliai jövendölések nem egyszerűen unaloműző dolgok a remete számára, a misztikusok vesszőparipája, vagy a tanulatlanok, tévelygők spekulációs területe volt. Amerika legkitűnőbb elméi, gyakorta vallási, polgári vezetők, nevelők a próféciák odaadó tanulmányozói s magyarázói voltak. E megállapítás pontossága és jelentősége növekedni fog előtűnk, ahogy továbbhaladva megvizsgáljuk majd a bizonyítékokat és meglepő tanúk egész sorát idézzük fel. A jövendölésekről írt komoly könyvek nagy számából is láthatjuk majd, hogy a próféciák életfontosságú és tisztelt helyet foglaltak el a több mint egy évszázada élő, gondolkodó emberek értelmében. A Britanniából behozott és újranyomtatott könyvek ráadásaként az amerikai nyomtatványok is, melyek az ország különböző nyomdáiban készültek. Először két kiváló vezetővel foglalkozunk – *Tomthy Dwight* aki kitűnő nevelő és pap volt, valamint *Elias Boudinot* - nagyra becsült államférfi -, majd azután a többiekkel.

1. Dwight elnök – a Yale Egyetem kápolnájában magyarázza a próféciákat

TIMOTHY DWIGHT (1752-1817) Jonathan Edwards jól ismert unokája volt, Massachusetts államban, Northampton-ban született. 17 éves korában kapott egyetemi diplomát Yale-ben 1769-ben, ahol egyetemi tanulmányi-vezetőként szolgált, azután a Massachusetts-i törvényhozó testület tagja volt két ülészak alatt, majd tábori lelkész a Függetlenségi Háborúban 1778-ig, később a Greenfield Hill kongregációs gyülekezet lelkésze (154) Connecticut államban, és 1795 évtől egészen 1817-ben bekövetkezett haláláig a Yale igazgatója volt. Fáradhatatlan tevékenységgel és rendkívüli teljesítményekkel teljes életet élt. Ragyogó és koraérett gyermek volt, négy éves kora előtt olvasta a Bibliát, és hat éves korában latinul kezdett tanulni. Nyolc évesen Josephust, Prideaux-t és Rollint olvasta, és 11 évesen komolyan tanult latinul és görögül. 13 évesen beiratkozott Yale-be és 17 éves volt, amikor kitüntetéssel végzett. (Portréja a 61. oldalon látható)

Nem volt olyan nap, amikor 14 órát ne dolgozott volna. De később ez olyan súlyosan visszahatott az egészségére, különösen a szemére, hogy másoknak kellett felolvasni neki. Összes írását tollba mondta. 19 éves korában hőskölteményt írt „Kánaán meghódítása” címmel, mely 11 fejezetből állt.

1788-ban megírta „A hitetlenség diadala” című gúnyrajzot, és mint a keresztény hit védelmezőjének a szerepét vállalva vitába szállt Hume és Voltaire hamis bölcsöleteivel, nevetségessé tette a véletlen eredet elméletét, és hangsúlyozta az ok és okozat törvényét. Sok más költeményt írt és adott ki, valamint dicséreteket, mielőtt Yale igazgatói székébe meghívták.

De mindezek mellett szónokként volt a legkiválóbb. Hangja rendkívül erős és gazdag volt, elbűvölte hallgatóit. Jó megjelenésű, nagy igehirdető, hittudós, emberek formálója, és kora egyik legjobban informált egyénisége volt, bámulatos képességgel rendelkezett az értesülések elsajátítására és megtartására.¹ Mikor 43 éves korában Yale igazgatója lett és egyúttal hittudományi tanára is, az intézetben szomorú lelki állapotok uralkodtak. Azonnal hozzáfogott – tanítva és igazgatva – a lelki élet színvonalának felemeléséhez, mint a kollégium lelkésze ott töltött munkássága idején. Hírneve növekedett, és mint nevelő, jó erkölcsi vezető és lelki irányító munkája széleskörűvé vált. Szemlátomást **(155)** a francia forradalom deizmusa elleni keresztény hit védelmezője volt, mely előzőnleni látszott a puritán Új-Angliát. Az volt az általános benyomás, hogy a kereszténység képtelen kivédeni ezt az új bírálatot, mely gúnyolódva nevezte a keresztény hitet a „tudatlanok kultuszának”.

Elnökként történt beiktatása után, Dwight rögtön észrevette, hogy a felsőbb osztályok hallgatói hitetlen vezetők nevét vették fel, és tréfásan Voltaira, Hume, Rousseau, Chubb, Paine, stb.-nek hívták egymást. Első javaslata az volt, hogy vitassák meg, hogy az Ó- és Újszövetség együtt az egész Szentírás. A vita alkalmával a hallgatók közül legtöbben támadták a Bibliát. Mikor befejezték, Dwight igazgató világosan és döntően rámutatott egyoldalú érvelésük pontatlanságaira és felületességére, és azután a kereszténység isteni jellegének hatásos és pozitív bizonyítékát tárta eléjük. Egyik hallgatót a másik után győzte meg. Az esemény híre futótűzként terjedt a kollégiumban és a városban, és az a divatos felfogás, hogy a kereszténység csak a gyöngélméjűek és gyáva szívűek menedéke, hamarosan romokban hevert.

Dwight egy kiváló diplomalomamunkát közölt 1797-ben „A hitetlen filozófia természete és veszélye”, és még egy másikat 1801-ben „Az elmúlt század eseményei” címen, melyről később szólunk. Vasárnap reggeli prédikációi a négy év alatt a teológia teljes körét felölelték.² Az igazsághoz való lelkiismeretes ragaszkodásával is feltűnt. Sohasem helyeselte a túlzást és a torzítást.³

1802-ben óriási ébredés volt a kollégiumban, melynek eredményeként a Yela hallgatóinak egyharmada megtért, akik közül több mint harmincan lel-

készi szolgálatba léptek, és a hallgatók közel fele belépett a kollégium gyülekezetébe. Ezzel kapcsolatban különösen meg kell figyelniük - visszamenőleg egészen 1781-ig -, mialatt a Greenfield Hill lelkésze volt, hogy Dwight számára a bibliai prófécia világító fátyla volt az irányító szövetség azokban **(156)** a nehéz időkben, melyeken az újszülött nemzet keresztül ment, valamint a hitetlenség elleni harcban, és a hitnek honfitársai szívében való visszaállításában. Ő volt a XIX. század első évtizedeiben a nagy lelki ébredés egyik legnagyobb vezetője, és híres próféciamagyarázata ezen lelki ébredés erősségeinek egyik meghatározó tényezője volt, melyet a Yale-ben töltött évek áldásos hatása eredményezett.

1. AZ ANTIKRISZTUS LEÍRÁSA A PRÓFÉCIÁBAN – 1781-ben a *Northamptoni Prédikációban* hirdette Krisztus dicsőséges országának az utolsó napokra vonatkozó előjeleit és a pápaságnak, mint a megjövendő Antikrisztusnak, aki a keresztény egyházon trónol, bekövetkező bukását. Közvetlenül a brit hadsereg Cornwall idején való foglyul ejtése után tartotta ezt az előadást. Pál apostol Thessalonikai és Timotheusi leveleiből és Péter apostol leveleiből az utolsó idők általános gonoszságára vonatkozó jövendöléseket idézte, kihangsúlyozta ezeknek a jövendöléseknek az előző két évszázad állapotával való azonosságát és kijelentette, hogy „az említett próféták ösztönös bizonyossággal látták az események állapotát a keresztény nemzetek között”.⁴ Beszélt azután a II. Thessalonikai levél 2. fejezetében írt Antikrisztus jelleméről, ezt nagymértékben a pápasággal azonosította, de a protestáns fejedelmekre is alkalmazta, akik állami egyházakat irányítottak. Ezt a politikát a „legvégzetesebb ellenállásnak” nevezte „Krisztus országával szemben”, és kijelentette, hogy Isten felhívja „az állam és az egyház teljes szétválasztására”.⁵ És annak megsemmisítését a „hat pohárral”, vagy csapással kapcsolja össze. Itt közöljük a történelmi Antikrisztus leírását, amint rátelepedett a századokra, mint ahogy „azt Pál feltárta előttünk”.

„E leírást a papság, különösen a római egyház pápai szószó szerint betöltötték. Beültek az egyházba, vagyis Istenként mutogatták magukat, és olyan hatalomra tartottak igényt, mely egyedül Istené: pl. az emberek lelkiismeretét szabályozó törvények meghozása, bűnök bocsánata, **(157)** vallási intézmények kialakítása; az egyház kormányzásának és viselkedésének új törvényei; vagy egyszóval felsőbb hatalom, melyet ez a mindent magába foglaló cím fejez ki, az egyház Legfőbb Feje, mely cím egyedül az Úr Jézus Krisztust illeti. Még ennél tovább is mentek, és olyan hatalmat tulajdonítottak maguknak, melyet még Isten sem igényelt magának, a bűnben leledzés hatalmát. Ezáltal jobban felmagasztalták magukat, mint ahogy Istent nevezték vagy imádták.”⁶

2. AZ EZERÉV AZ ANTIKRISZTUS MEGSEMMISÍTÉSÉVEL KEZDŐDIK – Összevetve Ésai. 59:18-19-t II. Thess. 2:8-al, a „Gonosznak Krisztus szája leheletével” és „eljövetele ragyogásával való megsemmisítését” úgy magyarázza, mint az

Ige és Isten Lelkének erkölcsi és lelki ragyogását (igazság és szentség által), melyek eljönnek az ellenség megsemmisítésének elvégzésére. A „halálos sebre” hivatkozott, melyet a jezsuiták felosztatása ütött a pápaságon, és rámutat a kételkedés és az Amerikai Függetlenségi Háború szerepére a vallási és a polgári szabadság megvalósításában. A kutatás lehetőségétől előrehaladást vár a tudományok, az igazság és az „evangélium kegyelmének befogadása területén.”⁷ Az ezer évről alkotott felfogását az a világos megjegyzése jellemzi, mely szerint az ezer év még a jövőben van:

„Az ezer év nagy időszaka, mikor az egyház példátlan békét és nyugodalmat élvez, még nem kezdődött el. A legértelmesebb magyarázók szerint annak kezdete csak kb. 2000. évben várható. Az János Jelenések könyve szerint az Antikrisztus megsemmisítésével kezdődik, a hetedik pohár kitöltése alatt.”⁸

Később, midőn Yale igazgatójaként 1807. január 7-én az „Elmúlt század néhány eseményéről” tartott ígehirdetést, Dwight hivatkozott ezen országban a nagy ébredésre. Említett néhány gyengeséget és lelkesedéssel járó hibát, de tanúságot tett arról, hogy viszonylag a legtöbb ponton mentes volt a fanatizmustól. „Ennek a nagy vallási ébredésnek a végéről, mely még most is mindenfelé tart, meg kellene jegyeznünk, hogy teljesen vagy majdnem teljesen mentes volt mindennemű túlzástól.”⁹

(158) 3. A JELEN IDŐT A PRÓFÉCIA SZERINT VÁZOLJA FEL – Végigtekintve Amerika súlyos lelki és erkölcsi hanyatlásán, mely a francia és indián háborúk eredménye, bemutatja, hogy a függetlenségi háború mennyire „megnövelte a gonosztságot”, megjegyzi, hogy a hitetlenség kezd gyökeret verni az országban és vállalja, hogy nyomon követi annak fejlődését különböző fokozatokon keresztül.¹⁰ Azután fölveti azt a szívhez szóló kérdést, „*Mi lesz ezeknek a dolgoknak a vége?*” Dwight ezt a határos kijelentést teszi:

„A jelen időt - legalábbis véleményem szerint -- a jövődőlés határozottan úgy jellemzi, mint egyedülálló csalás, bűn, és a vallás és annak szerzőjével szembeni ellenesség idejét. Pontosan a Jelenések szerint egyedülálló hamisság, tisztátalanság, makacsság és arcátlanság lelke jött ki a sárkány vagy a fenevadnak, mint világi üldöző hatalomnak, vagy egyházi üldöző hatalomnak a szájából. Gondolom, nem kérdéses, hogy e két üldöző hatalom a Szentírás véleménye szerint teljesen egységes és teljesen együttműködik. Mindkettőnek a leírás szerint hét feje és tíz szarva van. Azt az angyal magyarázatából tudjuk, hogy a 7. fej Róma hét hegye, a nagy város, amely abban az időben mint osztatlan birodalom uralkodott a föld királyain; és a tíz szarv a tíz királyság, amelyre ez a birodalom végül feloszlott. Azoknak a lelkeknek, akik a hamis tanítóknak vannak nevezve, az antikrisztusi területről kellett származni, mint ahogy onnan származtak is.”¹¹

4. AZ ANTIKRISZTUS LEDÖNTÉSE FOLYAMATBAN VAN - Felsorolja az Antikrisztus különböző prófétikus neveit – fenevad, a bűn embere, a kárhozat és a gonoszság fia, vagy még inkább a törvénytaposó – majd megmagyarázza:

„E nevek mindegyike e hatalom egy-egy jellemvonását fejezi ki. Így pl. a fenevad szó rámutat vad, vérszomjas és üldöző jellemére; a bűn embere végtelen gonoszságára; a kárhozat fia bizonyos sorsát a rendkívüli pusztulásban; a törvénytaposó pedig az isteni és emberi törvényekhez való következetes viszonyát jelzi.”¹²

Azután, Dwight a Gonoszság Fia megjövendölt elpusztításával is kifejezi abbéli hitét, hogy a folyamat már elkezdődött és hozzáteszi, „Kétségtelen, hogy még bizonyos időnek el kell telni, **(159)** hogy a pusztító utálatosság véget érjen” és állítja:

„Azok a királyságok vagy államok, melyekre a világi üldöző hatalom bomlott, már gyűlölni kezdik a paráznát, kezdik a húsát enni és őt tűzzel megégetni. Az egyházi üldöző hatalom legjobb úton halad a mielőbbi megsemmisülése felé. A világi üldöző hatalom gyors lépésekkel pusztítja önmagát, nagyrészt a sajátmaga választotta dicsőség miatt. A jövőndőlés a csaló lelkek uralmát rövidnek mutatja be, és Krisztus eljövetelét, amikor elpusztítja őket, hirtelennek, váratlanul és ijesztőnek írja le.”¹³

5. AZ ÖTÖDIK POHÁR A REFORMÁCIÓ IDEJE ALATT TÖLTETETT KI – Talán Dwight fejezi ki legátfogóbban prófétikus nézeteit, a valóságon alapuló „*Kétrészes előadásában*” melyet a Yale-i kápolnában 1812. június 23-án tartott, és egy másik „*Kétrészes előadásban*” folytatta azt 1812. augusztus 20-án. Ezeket az állami és nemzeti bűjt nap alkalmával mondta el, az 1812-es háborúval kapcsolatban. Az első *Előadásban* figyelmeztet, nehogy szövetségre lépjenek Franciaországgal, a felosztott „Római birodalom” vagy „Babilon” fő képviselőjével.¹⁴ Másokkal együtt hitte, hogy a Jelenések 16. fejezet hét poharának kitöltetése a földre már folyamatban van. Tehát

„A kor, melyben élünk, hitem szerint a próféciaiban megjelölt időnek egy része, melybe a *hét pohár kitöltetése bele van foglalva*. Kétségtelen, hogy az *ötödiket* a reformáció ideje alatt töltötték ki. Eszerint most vagy a *hatodik* vagy a *hetedik* kitöltetésének idején élünk.”¹⁵

Megjegyzni, hogy néhány jelenlegi magyarázó ettől eltérő nézetet vall, ezért felsorolja indokait, és állítja, hogy az ötödik pohár a reformáció idejében már kitöltetett a „fenevad ülőszékére”. Közismert dolog, hogy a pápa és papi kormányzata, az óriási tömegek, akik ellenőrzése alatt élnek „megrázkódtatáson mentek át”, amint lelki birodalmának nagy része föllázadt és lerázta igáját. Így a fenevad országára „sötétség” borult.

(160) 6. A SZELLEMI BIRODALOMBÓL BÉKÁKHOZ HASONLÓ LELKEK JÖNNEK KI – A hatodik pohár az Eufráteszt szárította ki. Dwight úgy következtet, hogy amint a folyó Babilon falai körül folyt a valóságban, hasonlóan a „jelképes Babilon . . . a Jelenések szerint a lelki Római birodalom”. E kiszáradás tehát „csökkenti, vagy megszünteti gazdagsága, ereje és biztonsága forrását”. A három békához hasonló gonosz lélek – mondja ő – birodalma lelki és világi hatalmából és a szerzetesek testületéből jön elő. Vagyis, ahogy a római bi-

rodalom hanyatlik, ördögi emberek jönnek majd, „zajosak és tolakodók, arcátlanok és hajthatatlanok”, hogy „megnyerjék és megcsalják a föld hatalmasait, vagyis a római birodalmat.” Ezt követte Armageddon, megnevezve a helyet, ahol a háború majd megtörténik – kereszténység – és a lelki Babilon elpusztulása végbemegy, mikor a Megváltó eljön, mint a tolvaj.¹⁶ Előadása második részében ezt a hitetlenekre alkalmazza, akik az uralkodó papi kormányzat ellenőrzése alatti országokból jöttek, és a királyságokat háborúra és forradalomra gyűjtötték össze. Így jött el Krisztus váratlan ítélettel, mint egy tolvaj, és a pápai kormányzat tönkrement.¹⁷

A hetedik pohár a nemzetek borzalmas vonaglása közben hozza el végső megsemmisítését. Akkor majd a nagy Babilon – Róma, a papi kormányzat hatalmának és romlottságának központja – leomlik.¹⁸

7. HITETLENSÉG MIATTI CSAPÁS, MELYET NAGY ÉBREDÉS KÖVETETT – Ezt követően elkezd közölni azokat az okokat, amiért a „jelen időszak az utolsó két pohár csoportjába tartozik”. Leírja a deizmus keletkezését, melyet a hitetlenség szakasza követett, mikor istentagadás és kicsapongás árasztotta el az iskolákat, a palotákat, és az egyházakat, terjesztve ördögi irodalmukat, és az azzal járó életfelfogásukat. Megemlíti a Felvilágosultak társaságát, és a francia forradalmat rémuralmával együtt, melyről úgy látszott, „mintha e nagy világ temetésének előjátéka lenne”, amikor az Ész Istennőjét tisztelték egy tisztátalan asszonyban, amikor a Bibliát betiltották és **(161)** a vallás mintha csak meghalt volna, „*a nagy város utcáin*” és végül megemlíti Európa meghódítását. Már hallatszik a mennyből a hang, „Meglett”. Másrészt az ország tekintélyes területén nagy ébredés van Yale-re, a Biblia és hittérítő társulatokra, a növekvő tudásra vonatkozóan, úgy amint azt Dániel próféta előre megjövendölte, és eltörölték az afrikai rabszolga-kereskedelmet.¹⁹

8. A Veres fenevaden ülő asszony a Római Egyház jelképe. - Kétrészes értekezése második felében – amit augusztusban tartott – Dánielnek a Jelenések könyvével egybeeső jövendöléseit magyarázza. A Jelenések 17. fejezet parázna asszonya, aki a veres fenevaden ül, a pompaszerető és üldöző római katolikus egyház, aki uralkodik a föld királyain. A menyasszonynak, a Bárány feleségének ellentéte. És ő is meg lesz semmisítve, közvetlen az ezer év megkezdődése előtt.”²⁰

9. JÁNOS „FENEVADA” DÁNIEL „FENEVADAITÓL” SZÁRMAZOTT – A Jelenések „fenevadát” Dániel negyedik fenevadától származtatja, megjegyzi:

„Ez a vad és kegyetlen fenevad, mint hatalmi jelkép, kétségtelenül *Dániel* prófécijából kölcsönzött, aki a négy ókori birodalmat egymás után a következő vadállatok képében mutatta be; az első oroszlánhoz hasonló, a második medvéhez, a harmadik párduchoz. A

negyedik, amelyik a Római Birodalom jelképe, nemcsak hogy nem hasonlít a másik háromra, de nagyon különbözik mindentől, amit az állatvilág ismer. A Jelenések fenevada az utóbbitól származik, emlékeztet a Dánielére. Néhány tekintetben hasonlít az előző háromhoz: a párduc élénksége, a medve mohósága és az oroszlán vadsága. A negyedikhez hasonlóan hét feje és tíz szarva van, és minden kétséget kizáróan azonos azzal, csak a természetét tárja fel János alaposabban és teljesebben. Ezen a fenevaden egy asszony ül.”²¹

10. A PÁPASÁG AZ EZER ÉV ELŐTT MEG LESZ SEMMISÍTVE – Dwight a Jelenések 17. fejezet asszonyára vonatkozó bizonyítékokat a következők szerint tömören summázza:

(162) „Az Asszony, akit itt bemutatnak nekünk, egy bálványimádó egyház; kitűnik gazdagságával és fényűzésével; imádásának szertartása pompával teli; nagy kegyetlenséget gyakorol Krisztus igaz követőivel szemben; székhelye Róma városa; üldöző hatalom tartja fenn, amely a római kormány hetedik és nyolcadik államformája (a különböző felsorolások szerint), és közvetlen a millennium előtt meg lesz semmisítve.”²²

És megjegyzi, hogy Newton püspök hatvan évvel előbb megmondta, hogy a jövődőlés szerint Franciaország lesz a megsemmisítés eszköze.²³

11. AZONOSÍTOTTA A HÉT FEJET ÉS A SZARVAKAT – Dwight most tovább megy és a kegyetlen „*hét fejű és tízszarvú fenevadat*” vagy „*Egyházi üldöző hatalmat*” azonosítja. A „*Római Papi Kormányzat*” egyike a Római Birodalom hét fejének, amelyek sorrendben: királyok, konzulok, diktátorok, decemvirek, katonai tribunok, császárságok, hercegségek, és papi kormányzat, vagyis a pápaság.²⁴ A tíz szarv a tíz királyság, melyre Rómát az északi barbárok betörései felosztották. Dwight ezekhez idézi Mede-t, Lloyd-t, Isaac Newton-t, Daubuz-t, és Whiston-t, de különösen a salzburgi Eberhard-t 1240-ből, és ugyanígy hivatkozik Irenaeus-ra, Cyrill-re, Jerome-ra és más korábbi írókra, akik ezt a felosztást röviddel az ő napjaik utáni időre várták. S miután ecseteli istenkáromló bitorklásait és rémes üldözéseit, Dwight ezt a további határozott következtetést teszi:

„Ezen megfigyelésekből – hacsak nem csalódom – azt a félreérthetetlen következtetést lehet levonni, hogy *ez a tisztátalan asszony*, akit Szent János látott, a *Római Egyház*; és a *vérszomjas fenevad*, akin ül, a *római papság*. Ha elfogadjuk ezt a következtetést, ebből ellenállhatatlanul következik, hogy a *hét pohár a római birodalomra és a papi kormányra töltetik ki*.”²⁵

12. ANGYALI ÜZENET ELŐZI MEG A MILLENNIUMOT – Ezt követi a második angyal bejelentése, melyben kihirdeti a római egyház ítéletét és az a felhívása, hogy fussanak ki belőle, mielőtt az malomkőként a mélységbe vetetne. Ezt követi **(163)** a Mindenható Isten nagy csatája (a hatodik pohár alatt). Dwight kijelenti, „ezután a rettenes esemény után gyorsan megkezdődik az ezer év”.²⁶ Tehát a 17. fejezet a pápaság leírása – vitatja ő – a 18. feje-

zet a megsemmisítését ábrázolja, és a 19. fejezet a papi kormányzat végleges megdöntése.

13. HISZI, HOGY A MILLENNIUM FOKOZATOSAN LESZ BEVEZETVE - A korabeli különböző írásmagyarázókkal együtt – kezdve Whitby-től, Jonathan Edwards és mások – Dwight is hiszi, hogy a millennium nem teljességében hirtelen, hanem fokozatosan, mégis talán gyorsan kezdődik majd el. És úgy gondolja, hogy az első feltámadás kezdetben lelki lesz és nem szószerinti - „az emberiség megtérése”. Állítja, hogy a millennium teljes megvalósulása a protestáns nemzetek és egyházak összes téves tantételének megreformálását, a bűnösök újjászületését, a szekták megszűnését magába foglalja, és a zsidók elismerik majd az igazi Messiást. A hitetlenség száját bekötik, a nemzetek megszűnnek háborúzni, gyűlölködni és irigykedni.²⁷

14. TARTJA AZ EGYMÁS UTÁN KÖVETKEZŐ DÁTUMOKRÓL VALÓ ELGONDOLÁSÁT – Mikor lesznek mindezek? Dániel szerint - gondolja Dwight - „az idők végén” lesznek, „miután e jövődőlés (a három és fél idők) beteljesedik”; és másik két periódust határoz meg, egyik az 1290 nap; a másik az 1335 nap. De, - elég különös módon érvel – amint három rendeletet adott ki a perzsa birodalom a zsidó állam újjáépítésére, „ugyanúgy lehet az 1260 évnek néhány különböző kezdete, és végződhet ugyanannyi rendkívüli, egymást követő keltezésen.” És így „hasonló módon” – gondolja Dwight, - „teljesen elkezdődik majd a millennium” és „teljesen eljön, amíg a legkésőbbi időpont is le nem jár”. Azután hozzáteszi, hogy „e boldog kor, olyan értelemben, mint ahogy meghatározta, már el is kezdődött.”²⁸ Ez volt Dwight nézete, melyet kifejtett 1812-ben a Yale egyetem kápolnájában.

(164)

II. Boudinot – Magyarázza a prófécia fontos jellegzetességeit

ELIAS BOUDINOT (1741-1821) kiváló amerikai jogász, hazafi, emberbarát és tisztviselő – és a független Egyesült Államok első elnöke a Kontinentális Kongresszus alatt– Philadelphiában született, hugenotta származású. Klasszikus nevelést kapott, és jogot tanult, Yale-i diplomás. 1777-ben befogadták a New Yersey-i ügyvédi kamarába, a Kontinentális Kongresszusban küldött volt 1778-1779 és 1781-1783 között, ahol 1782-ben testületileg elnökké választották.

Így, mint elnök, ő írta alá Nagy Britanniával a békeszerződést, lezárva ezzel a forradalmi háborút, ennek következtében ő volt az Egyesült Államok, mint elismert, független nemzet első elnöke.²⁹ Az újonnan alakult Kongres-

szusban New Yersey-t képviselte 1789-1795-ig. A New Yersey-i Kollégium igazgatója volt (Princeton) 1772-től a haláláig, és a Yale-i Egyetemtől 1780-ban megkapta a Jogi Doktori fokozatot. Azután 1795-től 1805-ig a Philadelphia-i pénzverde igazgatója. De lemondott, hogy jobban a bibliai irodalom tanulmányozásának szentelje magát, különösen a bibliai próféciáknak. (Portré a 61. oldalon)

Boudinot bőkezűen ajándékozott a különböző jóléti intézményeknek. Ő alapította meg és ő volt első elnöke is az Amerikai Biblia Társulatnak,³⁰ melynek tízezer dollárt adományozott. A Külföldi Missziótársulat Bizottságának tagja volt, melynek szintén jelentős összegeket juttatott. Ugyanígy segítette a Princeton Kollégium természetrajz tanszékét, és nagyon érdekelte a Cherokke indiánokért végzett munka, a siketnémák és a szegények közötti jótékonyági tevékenység. Jótékony célokra egy nagy birtokot hagyományozott. Néhány történelmi és életrajzi mű szerzője volt és társfordítóként közreműködött Máté, Lukács és János evangéliuma, **(165)** valamint Jakab levele, Apostolok cselekedete és énekes könyvek cherokke nyelvre fordításában.

Nyilvános beszédein aranyfonálként húzódnak át a próféciák. Mindig a Szentírásra hivatkozott. 1793. július 4-i beszédében az amerikai emberi jogok biztosításáról és az összes elnyomott nemzet számára, az ország menedéket biztosító jellegéről, hangsúlyozta a „mindenható kort” a gondviselését, mely megalapozta az ország szabadságát, mikor Európát zűrzavarba, nyomorúságba és ínségbe sodorták. Majd hozzáfűzi: „Ő (Isten) dönt királyságokat és emel királyságokat tetszése szerint, és szó szerint megbizonyosodtunk affelől, hogy ’egyetlen király sem uralkodhat a saját hatalma által’”.³¹ Máshol lábjegyzetben megjegyzi, hogy ha Amerika fel nem szabadult volna, most nem lenne egy „hely a földön”, ahova az elnyomottak visszavonulhatnának szabadság keresésükben, és kérdi, vajon –

„a régi idők próféciái nem a beteljesedésük felé sietnek-e, mikor a vadon kivirul mint a rózsza, - a pogányokat a *Nagy Megváltónak* átadták, mint az Ő örökségét, és a világ ezen leg-távolabbi részét, mint az Ő tulajdonát.

„Ki tudja, talán az ország, amelyért harcoltunk és véreztünk, a jövőben nagyobb események színhelyévé válhat, mint amit az emberiség idáig valaha is látott . . .

„És végül ezek a nagy elvek eszközül szolgálhatnak a világon egy boldog állapot előidézésére.”³²

Bár államférfi és laikus egyháztag, Boudinot két fontos vallásos mű szerzője. Az egyik *A Jelenések kora* (1801) című írása, ami válasz volt a hitetlen Thomas Paine *Az ész kora* című művére. És a másik, a *Második Advent, vagy*

a Messiás dicsőséges eljövetele (1815) melynek alcíme: *A Szentírás tanításait és az isteni kijelentéseket a világ kezdetétől tanították*, amelyet álnéven adott ki „egy laikus amerikai” aláírással. Ez egy érdekes próféciamagyarázat volt, **(166)** egyrészt Dánielről és a próféciaák beteljesülésének megvitatásáról, valamint ezek Jelenésekben lévő beteljesedéseinek hosszadalmasabb megtárgyalása. Ebben nyilvánul meg Boudinot mélyebb érdeklődése, és a kinyilatkoztatott próféciaokról való szélesebb-körű olvasottsága.

A *Második Advent* előszava szerint az 1790 körüli események – talán a francia forradalom – készítették őt a Szentírás újrazvizsgálására, a bibliai „próféciaák kijelentéseinek naponkénti külön tanulmány tárgyává tételére” és „az Isten Szent Lelkének” - Aki azokat a próféciaakat tollba mondta – „vezetésére várakozva”, hogy azok „eredeti jelentését” megértése. Megriasztották az újkeletű világesemények és hitte, hogy az „utolsó napok jelei” bonyolódnak körülötte. „Rövid összefoglalást” készített a be nem teljesedett próféciaokról, melyek a második eljövétel jeleit képezik. Így meggyőződött arról, hogy ez a „dicsőséges esemény” Dániel és János prófétikus időszakainak a végén következik be, melyeket a nap-év elve alapján értett meg. Felismerte, hogy a nagy ítélet napja és minden dolog végső helyreállítása, mint egy feltűnő fonal fut végig az egész Szentírás szövetén.

Boudinot elmondja, hogy elkezdett „naplót vezetni az európai színtéren megtörtént fontos eseményekről”. A francia forradalom azon időszakában sok tranzakció úgy tűnt, mint a „Szent feljegyzések pontos beteljesedése.” Azonban 1798 körül más kötelezettségek nyomasztó kényszere elvonta őt egy időre a kutatástól, melyhez később visszatért. Boudinot-nak jól meghatározott történelmi filozófiája volt Istennel kapcsolatban, mint az események irányítójával. Az Igében írt sok más próféciaával foglalkozott, azonban figyelmét Dánielre és a Jelenések könyvére összpontosította. A második advent és Krisztus országának felállítása volt minden kornak a célja és az Isten változatlan szándéka. Énok, Nőé, Dávid, Ésaías, Ezékiel és Zakariás és más ótestamentumi tanúk, és az Újszövetségben hasonlóan Pál, Péter és János töltik be e feladatot.

(167) 1. A NEGYEDIK VILÁGHATALOM MEGHATÁROZÓ NÉZETÉT VALLJA – Boudinot meghatározónak tekintette a Dániel 2. negyedik világhatalmáról való nézetet, mivel abban „mind megegyeztek”, hogy az Róma lesz, és „a vas és agyag lábfejek a tíz ujjal” a tíz királyságra való felosztását jelzik”. A négy világbirodalom utolsó tagjának fennállása alatt, Krisztus első eljövetelekor Isten országát felállították, mely végül mindenek felett győzedelmeskedik.

Ezt egyébként megalapozta és megerősítette a négy állatról való látomás, „ugyanazon megjövendőlt négy kormányzat” által, és a tíz szarv, amint Rómát felosztják tíz királyságra, a kis szarv a pápaság és ennek speciális 1260 éves időszaka – mindez a második advent idején éri el csúcspontját.³³

2. A HETVEN HÉT A MESSIÁS IDEJÉIG TERJED – A Dániel 9. fejezet 70 prófétikus hete az Írás szerint 490 év, nap-év vagy hold-év, melyet különféleképpen számítottak a Messiás eljöveteleig és haláláig, vagy néhányan Jeruzsálem pusztulásáig. A különféle vélemények közül Boudinot előnyben részesítette azt a dátumot, ami Artaxerxes Longimanus (J.P.4256) hetedik évétől a keresztig (J.P.4746) terjedt, amit ő Krisztus igazi életkora harminchetedik évének nevezett. Ez volt a keresztre feszítés népszerű dátuma abban az időben, melyet a Nisan hónap 14-i, pénteki keresztre feszítésre alapozott.³⁴

3. A DÁNIEL 8. ÉS 11. RÓMÁT ÁBRÁZOLJA. – Dániel 8. rendkívül nagy szarvát Rómára alkalmazza, de különösen egy későbbi időpontra, mely a szenthely megtisztulásával végződik, a római kormány és a pogányok idejének a végén. A 11. fejezetben a pogány Róma, és azután a pápai Róma, amit egy „ateista hatalom” követett, az végülis véget ér, - gondolja Boudinot – mely folytatódott a 12. fejezetben Krisztus dicső országának megalapításával, a második eljövettelkor.³⁵

4. A TÍZ KIRÁLYSÁG ÉS AZ 1260 ÉV – Boudinot alapos tanulmányának második **(168)** fele felfedi széleskörű olvasottságát és a korábbi próféciakutatók műveinek szorgalmas tanulmányozását. A tíz királyságot két listában sorolja fel, úgymint hunok, vizigótok, burgundok, vandálok, osztrogótok, frankok, szueviak, angolszászok, herulok és turingiaiak vagy máskülönben lombardok.³⁶ A „bűn emberének” egyházi hitehagyása akkor tűnt fel, amikor a pogány Róma gátló hatalmát megszüntették.³⁷ Ezután következett a pápai hatalom 1260 éve és a két Tanú zsákruhába öltözése, ami 1760-tól 1800-ig tart.³⁸

5. A FRANCIA TÁMOGATÁS MEGJÓSOLT VISSZAVONÁSA – A város tizedik része (dekaton) a tíz királyság egyike – és a Jelenés 11. „földrengése” azonos a kormányzat „megrázkódtatásával”, - mondja Boudinot.³⁹ A bizonyítékot erről Ussher-től, Juriau-tól, Willson-tól, Vitringa-tól és Goodwin-tól idézte, akik előre megjósolták, hogy Franciaország (dekaton) fellázad majd a pápaság ellen.⁴⁰ Négy korszakalkotó eseményt várunk még: a tanúk föltámadását, Róma és Törökország elesését, valamint a zsidó állam helyreállítását.⁴¹ Boudinot széleskörű olvasottságát bizonyítja, hogy idézte a régmúlt próféciamagyarázóit Arnulf-t, Bernard-t és a valdenseket és másokat a

középkorban, csakúgy mint Tertulliont és Hyppolitust az őskeresztények közül.⁴²

III. Lathrop – a francia forradalom a próféciai dráma része

1811. áprilisában, 80. életévében JOSEPH LATHROP⁴³ kongregacionálista lelkész Massachusetts-i West Springfield-ben, két kiváló előadást tartott Dániel jövődöléseiből a „vég idejéről”. A következő évben **(169)** külföldi missziós társulat szervezésében tartott egy igehirdetést Springfield-ben: a Jelenések 14: 6-7-ről beszélt, *Az angyal hirdeti az örökkévaló evangéliumot* címmel. De már korábban 1798-ban is magyarázta a jövődöléseket. Híres prédikációját *Az idők veszélyeiről*, melyet abban az évben adott ki, két helyen mondta el.

1. A JELENÉSEK 12. PRÓFÉTAI DRÁMÁJA – Beszél Krisztus és a Sátán közötti küzdelem „nagy prófétikus drámájáról” (Jelenések 12.) és rámutat, hogy az ókori durva pogány bálványimádást fölváltotta a modern pápai bálványimádás, és most ennek helyébe lép a „deizmus, anyagelvűség, ateizmus és a hitetlenség minden fajtája”. A napba öltözött asszony a keresztény egyház, a sárkány a pogány Róma, mely üldözte az egyházat. A hét fej Róma hét halma és hét kormányformája, s a tíz szarv a tíz királyság, melyekre fölbomlott a birodalom. Sátán elestére e fejezetben a „legjobb értelmezők” azt magyarázták, hogy az a nagy változást jelenti, melyet Konstantin trónra lépése jelentett. S Róma fölosztása csak segített az evangélium terjedésének.⁴⁴ Ez volt nagy körvonalakban a nézete.

Lathrop úgy látja a későbbi vallástalanságot, erkölcstelenséget és hitetlenséget, mely Franciaországból Európára áttérjedt (utalás az állítólagos Illuminati összeesküvésre), mint a hitetlenség eszközt, mely teljesen egyenlő ravaszságban a pápasággal. De éppen ez a fejlemény tereli a bibliai jövődölésekre a figyelmet, melyek előrevetítik a pápaság megdöntését. S Franciaország, aki védte és fölmagasztalta a pápát, most megbuktatásának fő eszközévé vált. Amikor az ördög nagy haraggal szállt, hang hallatszott: „Jaj a föld és a tenger lakosainak!” Most az ismétlődik meg. A tisztátalan lelkek, **(170)** akárcsak a békák, ezek ördögi lelkek – az istentagadás megbízottai – kétségtelenül kimentek a világba.⁴⁵ Ezt a jellemző vonást rövidesen más írók is kidolgozták.

2. A PÁPAI HITEHAGYÁS 1260 ÉVIG URALKODOTT – Két beszédet mondott el az 1811. április 11-i nyilvános böjtnapon és Dánielről szólt az idők végével kapcsolatban. Bevezetőben kijelentette:

„Dániel és János előre jelezték a keresztény egyházban az általános hitehagyást, melyet nagy elnyomás és üldözés kísér 1260 évig. Ilyen hitehagyás már régóta létezik a pápaságban. Mikor az 1260 év letelik, véget fog az érni.”⁴⁶

Hozzáteszi, hogy ezt az időszakot általában Phocas-tól 606-ra keltezzük és 1866-ig tart, vagy még valószínűbb, hogy más számítás szerint 1842-ben végződik.

3. A FRANCIA FORRADALOM IDEJÉNT MEGHATÁROZTA A PRÓFÉCIA – Annak megállapításával folytatja, a próféták kijelentik, hogy „az erkölcsök szokatlan romlásával és a népek közötti szörnyűséges háborúkkal” az istentagadás és hitetlenség megnövekszik a pápaság uralkodásának vége előtt. Utal Dániel 11:36 erőszakos királyára, aki tagadja Isten létezését és megpróbálja eltörölni a vallást, semmibe veszi Krisztust, és Istennek kijáró tiszteletben részesít egy fantom istent. Lathrop idézi Bacon-t és Faber-t, mert szerintük ezek beteljesedtek a francia forradalomban. És hozzáteszi:

„A francia forradalom egybeesik a jövődőlésben kijelölt idővel, a 'vég idejével', ez az az idő, mikor vártunk, és amikor sokan várták a nagy változást Európa politikai állapotában.”⁴⁷

4. A MOHAMEDÁN HITEHAGYÁS ÉS KÖZELEDŐ BUKÁSA - Ezután Lathrop némileg új fordulatot közöl: Észak (Britannia) és Dél (Spanyolország és Portugália) királyai **(171)** Franciaország ellen vonulnak, de a győzelmes franciák „be fognak hatolni az országokba és előzőnlik őket, és átmennek rajtuk.” Megmagyarázza:

„Ennek megértéséhez meg kell figyelünk, hogy a prófécia a mohamedán hitehagyás fennállását (is) előre jelezte, és időtartamát 1260 évre határozta meg. A történelemből tudjuk, hogy ez kb. a pápaság megalapításával azonos időben kezdődött, és ezért nagyjából azonos időben ér majd véget. Mindkettőnél látszik, hogy gyorsan halad a bukása felé. Az ottomán birodalom ugyan úgy, mint a pápaság, gyenge és düledező.”⁴⁸

5. A MÁSODIK ADVENT MEGSEMISÍTI A BŰN EMBERÉT – A francia császár „az ő szövetséges királyaival” lerohanja majd Törökországot, Palesztinát és Egyiptomot. De „e hatalmas dráma végső katasztrófája” akkor következik majd be, miután palota-sátrait Jeruzsálemben felállította, és a bűn emberét elpusztította az Úr megjelenésének ragyogása. Mindez talán 30-50 év múlva következik majd be (az 1260 év vége körül). Ezt követően várja Dániel 12:1 beteljesedését a zsidó nemzet és az „elveszett” tíz törzs visszaállításában, és megtérésében, valamint a pogányok világmisszió által való megtérítésében.⁴⁹

6. PÉLDÁTLAN BAJOK IDEJE KÖZELEG – Ugyanezen tárgyról mondott második beszédében Lathrop állítja, hogy a prófécia bizonyítja a Biblia ihletettségét:

„Amikor a Bibliában eseményeket előre jeleznek, melyet ember ki nem találhatott, és mikor látjuk a történelemben az események pontos beteljesedését, arra kell következtetnünk, hogy a jövődölések isteni ihletés által vannak közölve, és az eseményeket az isteni gondviselés igazgatja.”⁵⁰

A kor, amelyben élünk valóban „óriási”. „Rá kell ébredni állapotunkra, meg kell tanulnunk kötelességünket, és utána kell néznünk biztonságunk eszközeinek”. De „az utolsó napok komor jelei” között van egy ragyogó pont – egy csodálatos cél, az evangéliumot eljuttatni a sötétségben élő nemzetekhez. Azután hozzáfűzi: „Ezekből **(172)** a jelenségekből arra kell következtetnünk, hogy a pápaság és a hitetlenség vége gyorsan halad előre. Az összecsapás rettenetes lesz, de az igazság győzedelmeskedni fog.” Amint Pál figyelmeztet, hogy az utolsó napok példátlan összecsapásai közelegnek, hangzik a hívás, „Fussatok ki Babilonból.” Mindez arra ösztönöz, hogy Istennek ajánljuk föl magunkat.⁵¹ Ez hasonlóan egy mindennapos ébresztő felhívássá vált.

7. A JELENÉSEK 14. ANGYALA A MISSZIÓMUNKÁSOKAT JELKÉPEZI – Lathrop kijelenti az *Angyal az örökkévaló evangéliumot hirdeti* című igehirdetésében (Springfield-ben, 1812-ben tartotta „A Külföldi Misszióra Bátorítás Társaság” alapítása alkalmával), hogy e jelképes „angyal” üzenete bizonyos félelmetes ítéletet közvetít Babilonra, a pápai egyházra. Az örökkévaló evangéliumot a kor romlottsága ellentétéként hirdetik. És ez az angyal az evangélium lelkészeit jelképezi - a hittérítő lelkészeket, - minden nemzethez „repülve”, vagyis szorgalmasan és cselekvőn. A szándék az, hogy az embereket visszatérítsék a bálványimádástól és a Magasságos Isten imádásához visszavezessék, aki mindenek Teremtője.⁵²

8. ISTEN FELHÍVÁSA A HITEHAGYÁS ELHAGYÁSÁRA – Az igazság nagy hitehagyása jött be a keresztény egyházba, az igaz vallást a képek imádata váltotta fel és a keresztény szabadságot „1260 évre” lerombolta „lelki elnyomás és kegyetlen üldözés. De a rémuralmat az Isten keze rövidesen le fogja törni. A hitehagyás jövődölése beteljesedett. „Nem fér hozzá kétség azonban, annak vége elközelgett”. Az angyal üzenetét most viszik a hittérítők. Figyelmeztet Isten ítéletórájára, amikor kitölti majd haragjának poharát a föld lakóira, akik nem válaszolnak a megújulásra, vagy nem figyelmeznak Isten kegyelmi üzeneteire.⁵³ Isten most is hívja ki az embereket a hitehagyásból. Ez volt Lathrop kifejtett meggyőződése hosszú és gyümölcsöző lelkészségének végéhez közeledve.

(173)

IV. Emerson – Blends összekeveri a történelmi és ezer év utáni felfogást

JOSEPH EMEERSON⁵⁴ Massachusettts állambeli, Beverly-i kongregacionalista lelkész és nevelő személyében a prófécia és a profétia egy másik jellegzetes képviselőjét találjuk, de a dánieli történelmi szemléletmódot összekeveri az Edwards és Hopkins által Amerikába bevezetett postmillennáris fogalommal, ami növekszik népszerűségben.

1. A NÉGY BIRODALOM ÉS A PÁPAI SZARV IRÁNYADÓ NÉZETE – Emerson idézi *Scott Kommentárjából* a Dániel 2. és 7. fejezet négy birodalmának irányadó nézetét, és a tíz lábujjat, mint a Róma felosztásából keletkezett tíz királyságot. Mede-t és Emerson-t követve azt tartja, hogy az ötödik hatalomnak két fejlődési állapota szerint Krisztus országának kis köve lesz, mely végül is világot betöltő hegygé válik a jövőben. Ez a vázlatprófécia – állítja Emerson az első lépés az ezer éves birodalom jövődőlésének megértéséhez. Dániel 7. fejezet „tizenegyedik szarva”, mely később jön és először kicsi, de végül mind közül a legnagyobb lesz, hármat eltávolít – és szemei vannak és szája, elnyomó hatalom 1260 évig folyamatosan – egy hatalomra alkalmazható, a pápa lelki királyságára, az elnyomó egyházi birodalomra.⁵⁵ Kétség nem férhet ezen alkalmazáshoz.

Faber-t és Lloyd-t idézi a tíz királysággal kapcsolatban az osztrogótok, vizigótok, szuevek, alánok, vandálok, frankok, burgundok, herulok, turingiaiak, hunok és lombardok. A három kitépett szarv a herulok, osztrogótok és lombardok. És az ezerek év – vonja le a következtetést Emerson – meg kellene kezdődni „nagyon hamar a meghatározott időszak, vagyis az *idő és idők és félidő után*”.⁵⁶

(174) 2. RÓMA KÉT SZAKASZÁNAK APOKALIPTIKUS FENEVADAI – Egy bizonyos mértékben ugyanaz a hatalom jelenik meg a Jelenések 13. fejezetben. Szembeötlő egy hasonlóság János tízszarvú és Dániel negyedik fenevada között, mindkettő a tengerből jön fel, és mindkettő kegyetlen. Egyazon hatalmat jelképezik – a polgári Rómát. Ugyanígy a Jelenések 17. hétfejű fenevada (hét kormányformával), mely a „titokzatos” asszonyt, „Babilont” viszi a hátán, aki megrészegült a szentek véréből – Róma pápai hatalma. A földből feljövő kétszarvú fenevad ugyancsak a római egyházi hatalmat jelképezi, vagyis a papi kormányt, ugyanazt mint a Dániel negyedik állatának tizenegyedik szarva.⁵⁷

3. AZ 1260 ÉV 606-1866-IG SZÁMÍTVÁ - Emerson Phocas rendeletével kezdi a három és fél időt, vagyis az 1260 évet, - melyet a nap-év elve alapján számít, mint a 70 hetet, - melyet Bonifác pápának, mint általános püspök-

nek adott. Mások Justinianustól a francia forradalomig számítják ezt az időt. De Emerson ezt mondja:

„606 évvel kezdve, és hozzászámítva 1260 évet 1866 lesz, az időszak végéhez ér – mely a Magasságos Isten szenteinek legédesebb szabadulásának az éve, a pápai és császári fenevad fogságában töltött több mint ezer év után.”⁵⁸

Ezután folytatja, „ez lesz a keresztény világ nagy ünnepe”, jelezve a szentek szabadulását és a két fenevad hatalmának megdöntését.

4. A „VÉG IDEJÉNEK” HETVENÖT ÉVE – Az 1290 és 1335 éves időszak 75 évvel az alap 1260 éven kívüli. S ez a fényes és dicső „vég ideje” a millenniumhoz vezet.

„Azt a következtetést vonhatjuk le tehát, hogy a harmadik időszak 75 évvel az első után ér véget és mivel a Millennium a harmadik időszak végén kezdődik, a Millennium 75 évvel az 1260 év vége után köszönt be, és hogy a *vég idejének* tartama 75 év lesz.”

(175) „Ha tehát az 1260 év 606-ban kezdődött, az 1866-ban jár le, és a vélemény helytálló, a millennium 75 évvel azután következik, akkor a dicsőséges időszak 1941-ben kezdődik.”⁵⁹

Emerson a próféciaák nélkülözhetetlenségét ezekkel a szavakkal fejezi ki:

„Valószínű, hogy száz éven belül a próféciaák tanulmányozását az általános műveltség részének tekintik majd, nem kevésbé, mint a mennyiségtant.”⁶⁰

5. A „MILLENNIUM” ALATT URALKODÓ ÁLLAPOTOK – Első hat előadásában Emerson húsz javaslatot tesz közzé a millenniumra vonatkozóan, azután fordul a második kérdéshez, hogy *Mikor kezdődik majd a millennium?*, és ezt az idők jeleivel és a jövődölésekkel határozza meg. Itt következnek javaslatai a millennium alatti állapotokra vonatkozóan, zárójelben a kezdő oldal megjelölésével:

1. Az igaz vallás sokkal jobban előtérbe kerül, mint azelőtt (9)
2. Megszűnik a bálványimádás (14)
3. A zsidók Krisztushoz térnek (17)
4. Az egyház megszabadul külső ellenfeleitől, Sátánt is beleértve (27)
5. A háború ismeretlen lesz (39)
6. A szentek kormányozzák a földet, vagyis más szóval minden kormányzó szent lesz (39)
7. Az igazak birtokolják a földet (48)
8. A gonoszok megszűnnek létezni a földön – vagy megtérnek vagy megöletnek (54)
9. Mindenki ismeri és szolgálja az Urat (60)
10. A tudás nagyon megnövekszik (74)

11. A keresztények a kegyesség sokkal magasabb fokát érik el (81)
12. Az emberek sokkal jobb egészséget élveznek (87)
13. Az emberek majd sokkal hosszabb ideig élnek, mint valaha is Mózes idejétől (89)
14. Sokkal több keresztény lesz, mint azelőtt (90)
15. A föld termése sokkal bőségebb lesz, mint azelőtt (94)
- (176)** 16. A kereszténység sokkal egységesebb lesz (104)
17. Az előző korszakok vértanúi együtt élnek és uralkodnak Krisztussal a földön (109)
18. Sion (az egyház) rendkívül gyönyörű és dicsőséges lesz (114)
19. A földet betölti Isten dicsősége (115)
20. A keresztények sokkal boldogabbak lesznek, mint azelőtt (117)

6. MIND A FELTÁMADÁST, MIND AZ EZERÉVES URALKODÁST LELKINEK TEKINTI – Mindegyik föltevésre számos bibliai részt hoz bizonyítékul – alkalmazva az új ég és új föld, vagyis a Paradicsomra és a millenniumi időszakra vonatkozó ígéreteket és próféciaikat. Továbbá lelkiné tekinti mind az első, mind a második feltámadást, elhalasztva száz év utánra a millenniumot a szószerinti általános feltámadásig és a világ végéig. És kijelenti, hogy Krisztus uralkodása hasonlóképpen „lelki lesz, az emberek szívében, és nem személyes vagy külső”.⁶¹

Ez az ellentét a millennium betű szerinti és lelki természete között az évek során határozottan fokozódott. De a két szemben álló jelentőségteljes filozófia – premillennium és postmillennium – ebben az időben még nem volt nyilvánvaló.

V. Tennessean - jogász, aki az alapvető próféciai nézeteket vallja

1819-ben, egy „A Tennessean” írói álneven JOHN HAYWOOD⁶², kiváló déli jogász könyvet adott ki *Keresztény Ügyvéd* címen – ami egy terjedős, összefüggéstelen értekezés volt a prófeciákról. De érdekes pontokat és másokkal való megegyezést találhatunk lapjain elszórva, és az ország déli részeiről egy nagyobb képet mutatott meg. **(177)** Haywood éles elméjű és határozott meggyőződésű ember volt, különösen fölkelte érdeklődését Dániel és a Jelenések jövőbeli jegyzetei – közelebről az 1260 év, a további 30 és 45 évvel, az 1290 és 1335 éves időszakokat illetően, melyeket ő 1874 és 1919-ben zár le.⁶³

Haywood a nap-év elvét vallja az időprófeciák némelyikére vonatkozóan, ideszámítva a Jelenések 1260 napját, a Dániel 9. fejezet 70 hetét, de az

„időt” napok, évek vagy századok hetének tartja, melyiket hogy, és elég különös módon a Dániel 12:11-12. idejét 3 és fél x 700 évnek számítja, vagyis 2450 évnek! A francia forradalmat is hasonlóan „az evangéliumi világosság sikeres haladása elengedhetetlen előjátékának” tartja, és a világ általános megtérítésének” terjesztve az embereknek a helyes tudományt, annak ellenére, hogy belegabalyodott a „politikai fanatizmusba és hitetlenségbe”. Így a „Gondviselés jóra fordította a gonoszságot, és bölcsességgé változtatta a bomlott elméjű túlkapásokat.”

Megemlíti még Rómát, mint a negyedik fenevadat – az első három Babilónia, Medó-Perzsia és Görögország – a tíz királyságot, melyet a kis pápai szarv ural, a neki megszabott idővel, majd „a keresztény vallás világgraszáló uralkodása” előtti megdöntését. Az első hat trombita a Róma elesése utáni sötét középkor hat időszaka, mely alatt a pápaság, a mohamedanizmus és a pogányság – a három tisztátalan lélek – „beszennyezték a vallás forrását”. A mohamedánok öt hónapja az ötödik trombita: 150 év. Jelenések 9:15. órája, napja, hónapja és éve felismerten 391 év, talán 1777-ben Bécs felszabadításával végződött. A hetedik trombita következik, a nagy szombat napi nyugalommal, melyet azonban szörnyű vérontás előzött meg, és vége a mohamedanizmusnak és pápaságnak. Tehát a jövődöléseket a jogász, a nevelő és lelkész egyaránt tanulmányozta, - a részletek változtak, de **(178)** a legszükségesebbek összhangban voltak. A jövődölés tanulmányozása volt a közös nevező a különféle foglalkozású emberek életében minden területen.

Hozzátehetjük még zárójelben, hogy a 70 „hét” keltezését Kr.e.457-től, a perzsa Artaxerxes Longimanus uralkodásának hetedik évétől kezdődően széles körben terjesztették, mint pl., a Charleston-i (Észak Karolina) DOCTOR FREDERICK DALCHO⁶⁵ az episcopális protestáns katekizmusban. Ezt a keltezést megállapítottak és fixnek tekintették.

JEGYZETEK

1. Lásd: Timothy Dwight „Emlékirat”-ban, *Teológia; Magyarázata és Védelme* 1. kötet; Moses C. Tyler, *Three Men of Letters*; William B. Sprague, „*Timothy Dwight élete*”, az *Ameriai életrajzi könyvtárban* 2d sorozat, 4. kötet 223-364. o.
2. Teológiai előadásai öt kötetben kiadva, mint *Teológia; Magyarázata és védelme*.
3. „Emlékirat”, az *Teológia* 1. kötetben, lxx. o.
4. Timothy Dwight, *Egy prédikáció, amit Northamptonban hirdetett*, 5. o.
5. I. m. 28. o.
6. I. m. 27, 28. o.
7. I. m. 28-31, 33, 34. o.
8. I. m. 27. o.

9. Timothy Dwight, *Egy értekezés az elmúlt évszázad eseményeiről*, 18. o.
10. *I. m.* 18, 19. o.
11. *I. m.* 35. o.
12. *I. m.* 36. o.
13. *I. m.* 39. o.
14. Timothy Dwight, *Egy értekezés két részben, . . . 1812. július 23.* 50-54. o.
15. *I. m.* 8. o.
16. *I. m.* 10-14. o.
17. *I. m.* 29-38. o.
18. *I. m.* 8, 9. o.
19. *I. m.* 10-23. o.
20. *I. m.* 6- 9.
21. *I. m.* 9, 10. o.
22. *I. m.* 11. o.
23. *I. m.* 12. o. (Newtonról lásd: *Prophetic Faith*, II. kötet 724. o.)
24. *I. m.* 13. o.
25. *I. m.* 17. o.
26. *I. m.* 18. o.
27. *I. m.* 23-26. o.
28. *I. m.* 28-30. o.
29. Washington volt az első elnök az „új Alkotmány alatt”. Lásd: Abram Wakeman, *Egy Elnök Washington előtt?* (1926) 4. o. és a további oldalakon
30. *Bibliai Társulati Feljegyzés*, 1941. május, 88. o.
31. Elias Boudinot, *Egy Előadás, amit Elizabet-Town-ban tartott 1793. július 4-én* (a New Jersey-i Cincinnati Társaság előtt) 9, 10. o. Ez az előadás szintén *Elias Boudinot Életében . . . és leveliben* található.
32. *I. m.* 26, 27. o. és a 26. o. lábjegyzete.
33. Elias Boudinot, *A Második Advent, vagy a Messiás Dicsőiséges Eljövetele*, 37-40. o.
34. *I. m.* 56-65. o.
35. *I. m.* 66-71. o.
36. *I. m.* 291-292. o.
37. *I. m.* 273, 294. o.
38. *I. m.* 181-183, 212, 295, 347. o.
39. *I. m.* 250-254. o.
40. *I. m.* 474-476. o.
41. *I. m.* 472, 473. o.
42. *I. m.* 316-318. o. Ezek a próféciamagyarázók a *Prophetic Faith* I. és II. kötetében megtalálhatók.
43. JOSEPH LATHROP (1731-1820) Connecticut-ban született, és John Lathrop, és az első független londoni gyülekezet lelkészének leszármazottja, aki 1634-ben érkezett Amerikába, mivel angliában vallási disszidens volt. Joseph 1754-ben végzett a Yale-n, azután a Springfieldi középiskola igazgatójaként tovább folytatta tanulmányait a teológián. 1756-ban a Nyugat Springfieldi Első Gyülekezet lelkésze lett, amely tisztséget kitűnően töltött be hatvankét éven át, egészen 1820-ban bekövetkezett haláláig. Eredményes előadó és

erőteljes író volt, a művelt társadalom tagjaként 1791-ben hittudományi doktori fokozatot kapott a Yale-től és 1811-ben a Harvardon. 1793-ben visszautasította a hitoktatói tanári állást a Yale-n. Ugyanakkor húsz fiatalembert oktatott a lelkesítő szolgálatra.

44. Joseph Lathrop, *Prédikáció az idők veszélyeiről, a hitetlenségről és az erkölcszetlenségről*, 1-10. o.
45. I. m. 17-20. o.
46. Joseph Lathrop, *Daniel prófécija, a vég idejével kapcsolatban, . . . Két előadásban* (1811) 4. o.
47. I. m. 8. o; 8-10. o. szintén, ahol ez ki van fejtve.
48. I. m. 12. o.
49. I. m. 12-17. o.
50. I. m. 19, 20. o.
51. I. m. 20-31. o.
52. Joseph Lathrop, *Az angyal az örökkévaló evangéliumot hirdeti*, 4-6. o.
53. I. m. 7-13. o.
54. JOSEPH EMERSON (1777-1833) New Hampshire-ben született, 1798-ban gyetemi diplomát kapott a Harvardon, ahol 1801-1803-ig tanított, mialatt ő maga teológiát tanult. Felszentelése után a Beverly Kongregacionalista Gyülekezetben lelkészként szolgált 1803-tól 1806-ig. Betegség miatt szükségessé vált a lemondása. A millenniumról és a kapcsolódó prófeciákról tartott előadásait egy évvel később Beverly-ben adták elő. Bostonban előadás-sorozatot tartott az asztronómiáról. Emerson azután egy akadémiát alapított a massachusetts-i Byfield-ben, és 1823-ig tanított. Azután 1824-ben egy másik törés következett be az egészségében, 1825-ben ismét tanított Connecticutban.
55. Joseph Emerson, *Előadások a Millenniumról*, 142-154. o.
56. I. m. 160-162. o.
57. I. m. 163-169. o.
58. I. m. 194. o. Emerson megfigyelte, hogy az 1260 évet Dániel és a Jelenések könyvében hétszer említik, „és mindegyiket egy és ugyanazon időszak megjelölésére használják.” (195. o.)
59. I. m. 212. o.
60. I. m. 237. o.
61. I. m. 68-72, 109. o.
62. JOHN HAYWOOD (1753?-1826) jogász és történész, Észak-Karolinában született. A törvényszékre való felkészülése után 1791-ben államügyész lett, és kiemelkedő büntetőjogi ügyvédnek számított. Majd bevásztották az Állam Legfelsőbb Bíróságába. 1807-ben elhagyta Észak-Karolinát és Tennessee-be ment. 1816-tól haláláig a Tennessee-i Legfelsőbb Bíróság bírájaként szolgált. Egy olyan ember volt, aki fáradhatatlan energiával és nagyon logikus gondolkodással számos törvénykönyvet írt, melyek meghatározóak váltak, és létrehozta az első jogi egyetemet Southwest-ben. Tennessee-ről is írt két történetet. „Tennessee-ben élő legnagyobb tudósnek nevezték.” Egy alapos és mély általános tudós volt.
63. John Haywood, *A Keresztény Ügyvéd*, 48. o.
64. I. m. 57, 81, 84-87. o.
65. FREDERICK DALCHO (1770?-1836) a Dél-Karolinai Charleston-ban a St. Michaels Protestáns Episzkopális Gyülekezet egyik lelkesze volt. 1820-ban készített egy alaposan alátámasztott „Hitoktatói tanfolyamot”, *Bizonyíték a kereszténység igazságáról és Krisztus istenségéről* elnevezéssel. Az egyházmegyei püspök jóváhagyásával jelent meg, a vasárnapi iskolák

számára készült, egymást követő kérdés-felelekre tervezve. Az Ó-Testamentumi próféciaik először az első adventtel kapcsolatos prófécia ihletett bizonyítékaival foglalkoztak. A zsidók 70 hete Krisztus haláláig, mintegy bűnért való engesztelés, Artaxerxes uralkodásának hetedik esztendejéről Kr.e. 457-től Kr.u. 33-ig terjed, amikor Krisztus meghalt a Nisan hónapban, a prófeciáknak felelően. Mindzet megelőzi a különböző ószövetségi prófeciák részletes elbeszélése. Szűztől való megszületése, mielőtt a kormánypálca eltávozik Judától, Betlehemből való megszületése, és Egyiptomból való kihívása. Azután következnek a megjövendőlt csodái, jóvátévő halála, feltámadása, felemelkedése, papi szolgálata és királyi hatalommal való második eljövetele.